S *tudia* **H** *istorica* **S** *lovenica*

Studia Historica Slovenica

Časopis za humanistične in družboslovne študije
Humanities and Social Studies Review

letnik 21 (2021), št. 2

ZGODOVINSKO DRUŠTVO
DR. FRANCA KOVAČIČA
V MARIBORU

ZRI DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU

MARIBOR 2021

Izdajatelj / Published by

ZGODOVINSKO DRUŠTVO DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU /

HISTORICAL SOCIETY OF DR. FRANCO KOVACIC IN MARIBOR

<http://www.zgodovinsko-drustvo-kovacic.si>

ZRI DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU /

ZRI DR. FRANCO KOVACIC IN MARIBOR

Uredniški odbor / Editorial Board

dr. Karin Bakračević, dr. Rajko Bratuž,

dr. Neven Budak (Hrvaška / *Croatia*), dr. Jožica Čeh Steger, dr. Darko Darovec,

dr. Darko Friš, dr. Stane Granda, dr. Andrej Hozjan, dr. Gregor Jenuš, dr. Tomaž Kladnik,

dr. Mateja Matjašič Friš, dr. Aleš Maver, Rosario Milano (Italija / *Italy*), dr. Jože Mlinarič,

dr. Jurij Perovšek, dr. Jože Pirjevec (Italija / *Italy*), dr. Marijan Premović (Črna Gora / *Montenegro*),

dr. Andrej Rahten, dr. Töne Ravnikar, dr. Imre Szilágyi (Madžarska / *Hungary*),

dr. Peter Štih, dr. Polonca Vidmar, dr. Marija Wakounig (Avstrija / *Austria*)

Odgovorni urednik / Responsible Editor

dr. Darko Friš

Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča

Koroška cesta 53c, SI-2000 Maribor, Slovenija

e-pošta / *e-mail*: darko.fris@um.si

Glavni urednik / Chief Editor

dr. Mateja Matjašič Friš

Tehnični urednik / Technical Editor

David Hazemali

Članki so recenzirani. Za znanstveno vsebino prispevkov so odgovorni avtorji.

Ponatis člankov je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in navedbo vira.

The articles have been reviewed. The authors are solely responsible for the content of their articles.

No part of this publication may be reproduced without the publisher's prior consent and a full mention of the source.

Žiro račun / *Bank Account*:

Prevajanje / *Translation*:

Lektoriranje / *Language-editing*

Oblikovanje naslovnice / *Cover Design*:

Oblikovanje in računalniški prelom /

Design and Computer Typesetting:

Tisk / *Printed by*:

Nova KBM d.d.

SI 56041730001421147

Knjižni studio d.o.o.

Knjižni studio d.o.o., Ana Šela

Knjižni studio d.o.o.

Knjižni studio d.o.o.

Itagraf d.o.o.

<http://shs.zgodovinsko-drustvo-kovacic.si>

Izvillečke prispevkov v tem časopisu objavljata 'Historical – Abstracts' in

'America: History and Life'.

Časopis je uvrščen v 'Ulrich's Periodicals Directory', evropsko humanistično bazo ERIH in mednarodno

bibliografsko bazo Scopus (h, d).

Abstracts of this review are included in 'Historical – Abstracts' and

'America: History and Life'.

This review is included in 'Ulrich's Periodicals Directory', european humanistic database ERIH and international database Scopus (h, d).

Studia historica Slovenica, Časopis za humanistične in družboslovne študije,
je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 487.

Izdajo časopisa je omogočila Agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Co-financed by the Slovenian Research Agency.

*Studia
historica
slovenica*

Kazalo / Contents

Jubilej / Anniversary

ALEŠ MAVER: 70 let prof. dr. Vaska Simonitija.....	295
--	-----

Članki in razprave / Papers and Essays

JURIJ PEROVŠEK: Anton Korošec in štajerski liberalci	301
<i>Anton Korošec and Styrian Liberals</i>	
ANDREJ RAHTEN: Korošček državnopravni koncept v ustanovni dobi Kraljevine Srbov Hrvatov in Slovencev	327
<i>Korošček's Concept of the State Constitution during the Founding Era of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes</i>	
JURE GAŠPARIČ: Anton Korošec in padec vlade Milana Stojadinovića. O zarotah in zarotnikih	363
<i>Anton Korošec and the Downfall of the Milan Stojadinović Government. On Conspiracies and Conspirators</i>	
EGON PELIKAN: Anton Korošec in slovenska manjšina na Primorskem med obema vojnama	399
<i>Anton Korošec and Slovene Minority in the Primorska Region between the World Wars</i>	
GAŠPER MITHANS: Anton Korošec in apostolski nuncij Ermenegildo Pellegrinetti: politični katolicizem, manjšinsko vprašanje in konkordat med Svetim sedežem in Kraljevino Jugoslavijo	435
<i>Anton Korošec and the Apostolic Nuncio Ermenegildo Pellegrinetti: Political Catholicism, Minority Issue, and the Concordat between the Holy See and the Kingdom of Yugoslavia</i>	
JURIJ PEROVŠEK: Politične razmere na Slovenskem leta 1920	473
<i>Political Situation on Slovene Territory in 1920</i>	

S *tudia* **H** *istorica* **S** *lovenica*

ANDREJ RAHTEN: B rečev drugi mandat: politični izzivi Deželne vlade za Slovenijo v letu 1920	503
<i>Breč's Second Term: Political Challenges Facing The Provincial Government for Slovenia in 1920</i>	
JANEZ OSOJNIK in ALEŠ MAVER: P lebiscites in Europe after the First World War.....	531
<i>Plebisciti v Evropi po koncu prve svetovne vojne</i>	

Ocene / Reviews

DANIJEL SITER: I van Smiljanić, <i>Lovorovi gozdovi in krompir:</i> <i>Prešernov kult v socializmu</i> (Ljubljana, 2021)	573
ALEKSANDER LORENČIČ: N ina Vodopivec, <i>Tu se ne bo nikoli več šivalo:</i> <i>doživljanja izgube dela in propada tovarne</i> (Ljubljana, 2021).....	579

Avtorski izvlečki / Authors' Abstracts	589
---	-----

Uredniška navodila avtorjem / <i>Editor's Instructions to Authors</i>	595
---	-----

S *tudia*
H *istorica*
S *lovenica*

*Studia
historica
slovenica*

DOI 10.32874/SHS.2021-09
1.01 Izvirni znanstveni članek

Anton Korošec in štajerski liberalci

Jurij Perovšek

Dr., znanstveni svetnik, emeritus
Inštitut za novejšo zgodovino
Privoz 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija
e-pošta: jurij.perovsek@gmail.com

Izvleček:

Eden od najpomembnejših slovenskih politikov 20. stoletja dr. Anton Korošec (1872–1940) je v politiko vstopil na Štajerskem, ki je bila podlaga njegovega kasnejšega vzpona v avstrijskem, slovenskem in jugoslovanskem okviru. V avstrijski dobi je kot katoliški politik v domačem spodnještajerskem prostoru svojega glavnega nasprotnika imel v štajerski liberalni Narodni stranki (NS), kar je odgovarjalo tedanji prevladujoči idejnopolitični razdeljenosti na Slovenskem. Imenovali so ga "general" katoliške politične stranke Slovenske kmetijske zveze na Štajerskem (SKZ), ki je zmagala na državno- (1907, 1911) in deželnozborskih (1909) volitvah in vzpostavila absolutno oblast na Štajerskem. Kulturnobojni odnos, ki so ga do njega razvili liberalci, je vseboval vse prvine liberalnega upiranja in boja proti političnemu katolicizmu in njegovim najvidnejšim predstavnikom v tedanjem slovenskem prostoru. Do spremembe je prišlo med vojno, ko je NS sprejela program Majniške deklaracije leta 1917 in podprla predsednika Jugoslovanskega kluba Korošca. Štajerski liberalci so v kasnejšem narodnoemancipacijskem procesu v letih 1917–1918 Korošca sprejeli za slovenskega narodnega voditelja.

Ključne besede:

Anton Korošec, Spodnja Štajerska, liberalci, Narodna stranka, Slovenska kmečka zveza, politični katolicizem, habsburška monarhija

Studia Historica Slovenica

Časopis za humanistične in družboslovne študije
Maribor, letnik 21 (2021), št. 2, str. 301–326, 116 cit., 5 slik
Jezik: slovenski (izvleček slovenski in angleški, povzetek angleški)

Širši liberalni prostor in Korošec v avstrijski dobi¹

Eden od najpomembnejših slovenskih politikov 20. stoletja dr. Anton Korošec (1872–1940) je v politično življenje vstopil na Štajerskem, ki je bila podlaga njegovega kasnejšega vzpona v slovenskem, avstrijskem in jugoslovanskem okviru. V avstrijski dobi je kot katoliški politik v domačem spodnještajerskem prostoru svojega glavnega nasprotnika imel v liberalcih, kar je odgovarjalo tedanji prevladujoči idejnopolitični razdeljenosti na Slovenskem. Nanj so bili pozorni tudi v drugih delih slovenske liberalne politike – v Narodno napredni stranki za Kranjsko (NNSK) in Narodno napredni stranki za Goriško (NNSG).

Če se najprej ustavimo pri NNSK in NNSG, lahko ugotovimo, da je Korošec pri njiju vzbudil pozornost skoraj sočasno z liberalno usmerjenimi političnimi krogi na Štajerskem. "Znani mariborski prefekt" – Korošec je bil tedaj učni prefekt v dijaškem semenišču v Mariboru –, "zal fant, ki /.../ govoriti zna, kakor bi rožice sadil" (Korošec je bil lepih, markantnih potez),² je kranjske liberalce vznemiril z odločnim nastopom na ustanovnem zboru Katoliškega političnega društva za slovenjebistriški okraj 9. junija 1901. Njegove udeležence je posebej posvaril pred novim sovražnikom spodnještajerskih krščanskih kmetov, kranjskim liberalizmom.³ Glasilo NNSK *Slovenski narod* je njegov nastop označil kot težnjo mariborskih duhovniških krogov, "potisniti slovensko stranko na strogo in izključno klerikalno stališče".⁴ Ti krogi želijo kranjski politični katolicizem presaditi na Spodnjo Štajersko, prevzeti vodstvo štajerskih Slovencev in slovensko politiko postaviti na novo podlago. Na razvalinah sedanje slovenske stranke in brez tistih mož, ki ne želijo biti ne liberalni ne "klerikalni", nameravajo ustanoviti "*novo strogo klerikalno stranko, ki pa bo svoj pravi značaj prikrivala s kmetiskim plaščem, ki bo stala popolnoma na podlagi kranjskega klerikalstva*". *Narod* je bil prepričan, da na Spodnjem Štajerskem kmalu pride do ločitve duhov.⁵ Predno je opozoril na problematiko, ki se je nanjo navezovala, je poročal še o obsodbi, ki jo je porotno sodišče v Mariboru izreklo Korošču 12. sep-

¹ Članek je nastal v okviru izvajanja raziskovalnega programa št. P6-0281: *Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju*, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) iz državne proračuna.

² "Dnevne vesti: prefekt Korošec-Hoffmacher", *Slovenski narod*, 1. 6. 1901, št. 124, str. 4. – Eden najvidnejših slovenskih politikov v avstrijski dobi, od začetka 20. stoletja pripadnik katoliške strani Franjo Šuklje, je v svojih *Spominih* Korošca takole opisal: "Na prvi pogled se mi je dopadel. Na krepkem telesu lepa glava, fini potezi, lepo lice, široko čelo – videti je bilo, da dobimo s Štajerskega nekaj boljšega za politiko." In dodal: kdo bi mislil, "da bo Korošec še tako vzrastel ter še v poginjajoči Avstriji, potem v Jugoslaviji igral tako znamenito vlogo!" (Franjo Šuklje, *Iz mojih spominov: III. del* (Ljubljana 1929), str. 74.)

³ "Kat. politično društvo v Slov. Bistrici", *Slovenec*, 11. 6. 1901, št. 131, str. 1.

⁴ "Dnevne vesti: shod v Slovenski Bistrici", *Slovenski narod*, 12. 6. 1901, št. 132, str. 2.

⁵ "Kranjski klerikalizem na Spodnjem Štajerskem", *Slovenski narod*, 14. 6. 1901, št. 134, str. 1.

tembra 1901. Kot odgovornega urednika katoliškega *Slovenskega gospodarja* ga je zaradi (nekritične) objave govoric o ravnanju Nemcev na Ptujju obsodilo na šest tednov zapora. Zaporno kazen so kasneje spremenili v denarno.⁶

Skladno z oceno o bližajoči štajerski ločitvi duhov so liberalci na Kranjskem Korošca imeli za enega od najbolj zagrizenih t. i. klerikalnih hujskačev na slovenskem Štajerskem, ki slovenske liberalce slika kot izvržke iz pekla, kot izdajalce in prodano sodrogo.⁷ Očitali so mu "farško" ošabnost in nestrpnost, prevzeto od mlajše kranjske duhovščine.⁸ Štajerskim rojakom so svetovali, naj "tonzuriranemu buditelju naroda" iz rok izvijejo "v naše trobojne barve spleteni rimski bič".⁹ Po koncu sloge na Štajerskem je zloglasni "blagoslovljeni kričač",¹⁰ "od [advokatske slovenske stranke [NNSK – op. J. P.] pisano gledani mladi *dr. Ant.[on] Korošec*",¹¹ zanje postal "general" katoliške politične stranke na Štajerskem – Slovenske kmečke zveze (SKZ), ki so jo ustanovili 21. januarja 1907 v Mariboru.¹² V državnem zboru na Dunaju, kjer je "adjutant" slovenskega katoliškega prvaka dr. Ivana Šusteršiča, naj bi se "vicegeneral" "klerikalcev" zanimal le za visoko politiko, medtem ko naj bi ga krivice, ki se gode slovenskemu narodu in jeziku po vseh slovenskih pokrajinah, ne zanimale.¹³ To ni držalo. Korošec je do decembra 1911, ko so v *Slovenskem narodu* zapisali omenjeni očitek, v državnem zboru, v katerega so ga prvič izvolili na nadomestnih volitvah leta 1906, na pristojne ministre vložil precej interpelacij zaradi spornega odnosa oblasti in nemških nacionalcev do Slovencev. Tako je ravnal tudi v kasnejših letih.¹⁴ V avstrijski dobi je *Slovenski narod* Korošču zelo zameril tudi izjavo, izrečeno v govoru na pozdravnem večeru ustanovnemu zborovanju Avstrijske Katoliške unije 29. maja 1912 na Dunaju. Zborovanje je bilo 30. maja. Korošec je dejal, da "mi [katoliška stran – op. J. P.] nismo nikoli toliko za obliko vpra-

⁶ "Dnevne vesti: urednik 'Slovenskega Gospodarja' obsojen", *Slovenski narod*, 13. 9. 1901, št. 210, str. 2. O okoliščinah povezanih z obsodbo Korošca pred mariborskim porotnim sodiščem leta 1901 glej podrobneje Feliks J. Bister, *Anton Korošec, državnozborski poslanec na Dunaju: življenje in delo: 1872–1918* (Ljubljana, 1992), str. 30–32, 34.

⁷ "Deželnozborske volitve na Spodnjem Štajerskem", *Slovenski narod*, 5. 11. 1902, št. 254, str. 1; "Dnevne vesti: lucidum intervallum", *Slovenski narod*, 24. 11. 1904, št. 269, str. 3. Prim. tudi "Listek: 'vzvišene katoliške ideje'", *Slovenski narod*, 22. 11. 1902, št. 269, str. 1.

⁸ "Dnevne vesti: kandidatura Antona Korošca", *Slovenski narod*, 30. 10. 1902, št. 250, str. 2.

⁹ "Dnevne vesti: idila z mladeniškega shoda", *Slovenski narod*, 6. 7. 1904, št. 151, str. 3.

¹⁰ Prav tam, "Dnevne vesti: vljudo vprašanje", *Slovenski narod*, 28. 2. 1907, št. 49, str. 4.

¹¹ Šuklje, *Iz mojib spominov: III. del*, str. 74.

¹² "Dnevne vesti: dični dr. Korošec", *Slovenski narod*, 1. 6. 1908, št. 127, str. 2.

¹³ "Telefonska in brzajavna poročila: o Šusteršiču", *Slovenski narod*, 8. 2. 1911, št. 31, str. 4; "Razjasnilo se je!", *Slovenski narod*, 9. 2. 1911, št. 32, str. 2; "Dnevne vesti: Albanija in Italija", *Slovenski narod*, 7. 12. 1911, št. 282, str. 3; "Dnevne vesti: klerikalci v opoziciji", *Slovenski narod*, 1. 10. 1912, št. 225, str. 2; "Dnevne vesti: o pogubnem Šusteršičevem vplivu", *Slovenski narod*, 19. 12. 1913, št. 291, str. 3.

¹⁴ O tem glej Bister, *Anton Korošec*, str. 43–46, 48, 66, 71, 80, 88–89, 91–92, 94, 101, 121, 130, 136, Dodatek, str. XXVIII–XXIX.

šali, marveč za vsebino. /.../ Ni nam šlo toliko za to, kako potolči nasprotnika, ampak za to, da ga potolčemo."¹⁵ NNSK je kot nasprotnica katoliške politike na Slovenskem upravičeno sodila, da je bila njegova izjava naperjena proti liberalcem. Proti njim so torej dovoljena vsa, še tako podla in zavržna sredstva, celo nož, bodalo in strup.¹⁶ Iz časa pred svetovno vojno so liberalci na Kranjskem Korošcu še očitili, da iz jugoslovanske ideje izključuje pravoslavne Srbe.¹⁷

Enako kot na Kranjskem, je liberalna politika gledala na Korošca tudi na Goriškem. NNSG je jeseni 1902 opozarjala, da so štajerski Slovenci vpreženi v "jarem klerikalizma" – "tam gori vlada katoliška duhovščina še povsem absolutno". Korošec je njen politični predstavnik. Glasilo NNSG *Soča* je Štajerce pozivala k boju proti političnemu katolicizmu in pristavljala, da bo tisti, "kdor dvigne bojno zastavo proti klerikalizmu, /.../ pravi dobrotvorec štajerskega slovenskega ljudstva, se ve ako jo dvigne dokler je še čas".¹⁸ Urednik *Slovenskega gospodarja*, fanatični pop Korošec, je nosilec "klerikalne ideje" med tamkajšnjimi Slovenci. Štajerska neobhodno potrebuje stranko, ki ne bo pod komando "farovžev", ampak bo stala na dobri narodni podlagi.¹⁹ Ko so "ultramontanca" Korošca leta 1906 izvolili v državni zbor,²⁰ je *Soča* poročala o njegovem parlamentarnem delovanju. Posebej je opozorila, da je obsodil tragične septembrske dogodke leta 1908 v Ljubljani in v imenu slovenskega naroda zahteval, da pešpolk št. 27 premestijo iz Ljubljane. Poročala je tudi o njegovi zahtevi, da preiščejo tedanje dogajanje tudi na Ptujju v Celju in v Mariboru.²¹ Kar zadeva jugoslovansko idejo, mu je tudi NNSG očitala, da iz nje izključuje pravoslavne Srbe.²² "Lepi junak"²³ Korošec je bil deležen še njene graje zaradi trditve, ki jo je izrekel na predavanju Podružnice Slovenske dijaške zveze v Gorici 15. marca 1913. Po poročilu katoliške *Gorice* je dejal, da se severna slovenska narodna

¹⁵ "Katoliška unija", *Slovenec*, 31. 5. 1912, št. 123, str. 1.

¹⁶ "Dnevne vesti: utajili bi radi", *Slovenski narod*, 15. 6. 1912, št. 135, str. 5. Glej tudi "Dnevne vesti: klerikalci in regulacijska dela", *Slovenski narod*, 20. 6. 1912, št. 139, str. 4; "Dnevne vesti: klerikalci so povsod enaki!", *Slovenski narod*, 12. 7. 1912, št. 157, str. 4.

¹⁷ [Albert Kramer], "Dies ater – dan sramote", *Slovenski narod*, 12. 12. 1913, št. 285, str. 1; "Dnevne vesti: o pogubnem Šusteršičevem vplivu", *Slovenski narod*, 19. 12. 1913, št. 291, str. 3; "Dnevne vesti: 'Slovenec' in razpust 'Slovanskega kluba'", *Slovenski narod*, 3. 1. 1914, št. 2, str. 2.

¹⁸ "K deželnozborskim volitvam na Štajerskem", *Soča*, 31. 10. 1902, št. 113, str. 1.

¹⁹ "Razgled po svetu: volitve", *Soča*, 8. 11. 1902, št. 115, str. 4; "Vrednost našega politikujočega duhovnika", *Soča*, 22. 11. 1902, št. 119, str. 1. Prim. tudi "K državnozborski volitvi v peti kuriji na Spodnjem Štajerskem", *Soča*, 2. 6. 1906, št. 44, str. 1.

²⁰ "K državnozborski volitvi v peti kuriji na Spodnjem Štajerskem", *Soča*, 2. 6. 1906, št. 44, str. 1.

²¹ "Razgled po svetu: državni zbor", *Soča*, 17. 1. 1907, št. 7, str. 3; "Politični pregled: ljubljanski dogodki v delegacijah", *Soča*, 22. 10. 1908, št. 123, str. 3; "Politični pregled: državni zbor", *Soča*, 28. 11. 1908, št. 139, str. 4.

²² "Jugoslovansko vprašanje in slovenski klerikalci", *Soča*, 23. 4. 1908, št. 49, str. 1; "Politični pregled: v avstrijski delegaciji", *Soča*, 31. 12. 1913, št. 112, str. 1.

²³ "Današnje volitve: na Štajerskem", *Soča*, 13. 6. 1911, št. 67, str. 1.

meja kljub velikanskemu nemškemu pritisku ne pomika več proti jugu in je na splošno nespremenjena, Slovenci pa so v nekaterih krajih celo napredovali.²⁴ Očitno je pri tem omenil Šentilj, čemur je *Soča* oporekala. Izjavila je, da je Koroščevo hvalisanje štajerskega napredovanja prazno, saj ga v Šentilju ni, pač pa se slovenska meja umika nemškemu navalu.²⁵ Tako je tudi bilo. Do izbruha svetovne vojne je namreč kolonizacijsko delo nemškega društva Südmark, ki se je osredotočilo na kolonizacijo pasu v Slovenskih Goricah in deloma v Dravski dolini, da bi povezali Maribor s sklenjenim nemškim ozemljem, hitro napredovalo. Od skupaj 75 priseljenih nemških družin (s 443 člani) so kar 64 družin (s 368 člani) naselili v okolici Šentilja, druge pa so dobile posest v petih občinah Dravski dolini.²⁶

Korošec in liberalni kulturnobojni vrhunec na Štajerskem

V avstrijski dobi je liberalna stran Korošču največ pozornosti namenila na Štajerskem, saj je bila le-ta izhodišče njegovega političnega delovanja. Še v štajerskem slogaškem obdobju je z liberalno politiko na Kranjskem in na Goriškem delila mnenje, da je ultraklerikalec, pravi tip najbolj zagrizenega hujškaškega klerikalnega nazadnjaka, hinavski in prekanjen katoliški spletkar, ki seje razdor, hoče strankarski bratomorni boj, podreditev inteligence duhovništvu ter združitev ljudstva v "samoklerikalni" politiki po kranjskem vzoru. Mladenič (Korošec), ki sicer misli, da je spodnještajerski bog, je zahrbtnen, podel in lažniv politični agitator in rušilec sloge štajerskih Slovencev, ki daleč meče svoje mreže katoličanstva in t. i. klerikalizma. Z njim bo potrebno slej ko prej resno obračunati. V liberalno usmerjenih krogih so ga imenovali tudi "mariborski korarski trobentar", ki so ga za šest tednov obsodili na "špehkanro". Navedene ocene in oznake so od leta 1900 objavljali v ljubljanskem *Slovenskem narodu*, v enem primeru tudi v goriški *Soči*, ne pa v štajerskem liberalno usmerjenem tisku, ker v štajerskem prostoru očitno niso želeli problematizirati še veljavnega slogaštva.²⁷ Prispevki s Štajerske so bili *Slovenskemu narodu* nedvomno dobrodošli v

²⁴ "Domače in razne vesti: predavanje 'Podružnice Slov. Dij. Zveze' v Gorici", *Gorica*, 15. 3. 1913, št. 21, str. 3; "Domače in razne vesti: sobotno predavanje S. D. Z.", *Gorica*, 18. 3. 1913, št. 22, str. 3.

²⁵ "Bodočnost slovenskega naroda", *Soča*, 22. 3. 1913, št. 32, str. 1; "Narodna obramba: Südmark v Št. Ilju", *Soča*, 6. 5. 1913, št. 45, str. 3.

²⁶ Janez Cvirn, *Trdnjaviški trikotnik: politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem: (1861–1914)* (Maribor, 1997), str. 304–305. Glej tudi Filip Cuček, *Svoji k svojim: na poti k dokončni nacionalni razmejitvi na Spodnjem Štajerskem v 19. stoletju* (Ljubljana, 2016), str. 131–132.

²⁷ "Agitacija 'Slovenskega Gospodarja' za Žičkarja", *Slovenski narod*, 13. 10. 1900, št. 236, str. 1; "Državnozbornske volitve: 'Gospodarjeva' agitacija za Žičkarja", *Slovenski narod*, 9. 11. 1900, št. 258, str. 1, 2; "Državnozbornske volitve: iz Celja", *Slovenski narod*, 21. 11. 1900, št. 268, str. 2; "Državnozbornske volitve: mameluki mariborske klike na delu", *Slovenski narod*, 3. 12. 1900, št. 278, str. 2; "Državnozbornske

njegovem političnem boju proti katoliški strani. Štajerski liberalci so v kasnejših letih v *Narodu* prav tako, a v še večjem obsegu, pisali o Korošču.

V štajerskem liberalno usmerjenem tisku se je v slogaškem obdobju ob Korošču leta 1903 ustavila celjska *Domovina* 1903. Poročala je o narodnopolitičnem shodu 14. aprila 1903 v Slovenj Gradcu, na katerem je nastopil skupaj z liberalno usmerjenim dr. Vladimirjem Sernecom. Zapisala je, da bi bilo "v obmejnih krajih, kjer slovenstvo izpodkopavajo združene nemške sile z denarnimi in drugimi sredstvi, /.../ treba prav mnogo podobnih shodov".²⁸ Malo kasneje je poročala, da so Korošča na sestanku krščansko usmerjenih časnikaarjev 22. aprila 1903 v Ljubljani kot štajerskega predstavnika izvolili v predsedstvo časnikarskega društva za jugoslovanske pokrajine.²⁹ Leta 1904 pa je objavila članek pripadnika katoliškega gibanja in kasnejšega vidnega politika Slovenske kmečke zveze dr. Karla Verstovška, ki je – ker naj bi mu ta očital, da se je na vinogradniškem shodu v Mariboru 6. marca izkazal za narodnostno mlačnega – Korošča razglasil za politika, ki razdira in blati, in vse, ki niso njegovega mnenja, psuje za liberalce in brezverce. "To so moje odkrite besede nasproti gospodu, ki je vedno sladek spredaj, a za hrbtom obira", je dodal.³⁰ Kasneje sta nasprotje zgladila. Iz obdobja slogaštva naj opozorimo še na obvestilo *Domovine* o Koroščevi promociji za doktorja bogoslovja leta 1905 v Gradcu.³¹

Nasprotja med Koroščem in liberalno usmerjenimi krogi na Štajerskem so se v deželnem okviru odkrito izrazila po koncu sloge leta 1906. Konec je bilo z nadomestnimi državnoborskimi volitvami 29. maja 1906, ko je Slovensko politično društvo 10. maja za kandidata štajerskih Slovencev na volitvah izbralo predstavnika katoliške strani Korošča. Že na shodu Društva se je slišalo besede proti Korošču, odločitev o njegovi kandidaturi pa je naletela na hud odpor med

volitve: iz Žalca", *Slovenski narod*, 20. 12. 1900, št. 292, str. 2; "Državnoborske volitve: iz Žalca", *Slovenski narod*, 28. 12. 1900, št. 297, str. 2; "Sami začnite!", *Slovenski narod*, 30. 1. 1901, št. 25, str. 1; "Dopisi: s Ponikve ob juž. žel.", *Slovenski narod*, 26. 6. 1901, št. 144, str. 2; "Dopisi: iz Št. Pavla", *Slovenski narod*, 26. 9. 1901, št. 221, str. 2; "Dopisi: iz Zadreške doline", *Slovenski narod*, 24. 7. 1902, št. 168, str. 2; "Korošec – kandidat", *Slovenski narod*, 29. 10. 1902, št. 249, str. 1; "Dnevne vesti: Koroščeva kandidatura", *Slovenski narod*, 31. 10. 1902, št. 251, str. 3; "Še – Korošec", *Slovenski narod*, 17. 11. 1902, št. 264, str. 1; "Dnevne vesti: shod vinogradnikov in klerikalna glasila v Mariboru", *Slovenski narod*, 27. 2. 1904, št. 47, str. 4; "Dnevne vesti: Koroščeva kandidatura", *Slovenski narod*, 23. 10. 1905, št. 243, str. 3; "Dnevne vesti: volitev na Štajerskem", *Slovenski narod*, 1. 5. 1906, št. 99, str. 3; "Domače in razne novice: k shodu vinogradnikov v Mariboru", *Soča*, 2. 3. 1904, št. 18, str. 3.

²⁸ "Celjske in štajerske novice: shod v Slovenjem gradcu", *Domovina*, 19. 6. 1903, št. 47, str. 279.

²⁹ "Druge slovenske novice: časnikarski sestanek", *Domovina*, 24. 4. 1903, št. 32, str. 188.

³⁰ Karol Verstovšek, "Vinogradniški shod v Mariboru", *Domovina*, 11. 3. 1904, št. 20, str. 5. Glej tudi "Vinogradniški shod v Mariboru", *Slovenec*, 7. 3. 1904, št. 54, str. 1; "Volilno gibanje: sodba kler. kandidata prof. Verstovška o dr. Korošču in njegovi politiki", *Narodni list*, 9. 6. 1910, št. 23, str. 3. O tem prim. tudi "Štajerske novice: vinogradniški shod v Mariboru", *Slovenec*, 14. 3. 1904, št. 60, str. 2–3.

³¹ "Domače in druge vesti: promocija doktorjem bogoslovja", *Domovina*, 11. 7. 1905, št. 54, str. 2.

celjskimi liberalci in tudi zasavskimi socialnimi demokrati.³² Liberalci so obžalovali, da niso izbrali kandidata, ki bi imel enotno podporo. To vodi k hujšemu političnemu boju kot na Kranjskem. V *Slovenskem narodu* so pozvali k boju vse inteligence, uradništva in samostojno mislečih kmetov proti Korošču, ki je prvi porušil štajersko sloglo.³³ Koroščeva kandidatura namreč pomeni nevarnost, da v "*slovenski politiki na Štajerskem zavlada ostudni in lopovski kranjski klerikalizem*".³⁴ Prišlo bo do nepregledne škode narodni stvari štajerskih Slovencev. V *Narodu* so še ponovili, da je "ultraklerikalec" in ga obenem označili za nadutega, od "klerikalnega fanatizma" pijanega človeka.³⁵ Ko je Korošec na volitvah dobil državnozborski mandat, naj bi mu po liberalni oceni posebej pomagala duhovščina.³⁶ V zahvali svojim volivcem je izjavil, da bo moral zaradi "fanatiziranih slovenskih liberalcev drugače uravnavati svoje korake".³⁷ Tedaj ni bil več vihrav in pogosto zaletav mladenič, pač pa trezen, pragmatičen in brezkompromisen politik. Po kranjskem vzoru je nepopustljivo zagovarjal politično diferenciacijo.³⁸ Da je vnet pristaš in zagovornik kranjske katoliške Slovenske ljudske stranke, so mu očitati tudi v *Domovini*.³⁹

V mesecih hudih besednih dvobojev med pristaši obeh političnih skupin, ki so o vprašanju sloge sledili nadomestnim državnozborskim volitvam,⁴⁰ se liberalna stran posebej ob Korošču ni ustavljala. Jeseni 1906 in v začetku leta 1907 so kratko, včasih tudi kritično, poročali o njegovem parlamentarnem delu, prislužil pa si je oznako "velikega poslanca".⁴¹ Do resnega očitka je prišlo v drugi polovici

³² "Slovenske novice: Štajersko: dr. Anton Korošec – kandidat za državni zbor!", *Domovina*, 11. 5. 1906, št. 54, str. 4; Branko Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!: slovenska politika na Štajerskem v letih 1906–1914* (Celje, 2005), str. 19; Vlasta Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec: politično delovanje do leta 1918* (Ljubljana, 2014), str. 71.

³³ "Proč s Koroščem!", *Slovenski narod*, 21. 5. 1906, št. 116, str. 1.

³⁴ –r.–r. "Volitev na Štajerskem", *Slovenski narod*, 25. 5. 1906, št. 119, str. 1. Prim. tudi "Dnevne vesti: o zaupnem shodu na Štajerskem", *Slovenski narod*, 28. 4. 1906, št. 97, str. 5; "Dnevne vesti: volitev na Štajerskem", *Slovenski narod*, 1. 5. 1906, št. 99, str. 3; "Iz učiteljskih krogov", *Slovenski narod*, 25. 5. 1906, št. 119, str. 2.

³⁵ "Korošca ne maramo", *Slovenski narod*, 16. 5. 1906, št. 112, str. 1.

³⁶ "Štajerskemu kmetu v pouk", *Slovenski narod*, 12. 6. 1906, št. 133, str. 1.

³⁷ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 20.

³⁸ Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 67. Prim. tudi Franjo Baš, "Pisma dr. Antona Korošca dr. Franu Jankoviču", *Časopis za zgodovino in narodopisje* 41=Nv6, št. 1 (1970), str. 134.

³⁹ "Poglavje o 'slogi'", *Domovina*, 25. 5. 1906, št. 60, str. 2.

⁴⁰ O tem glej Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 20–21; Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 71–72.

⁴¹ "Štajerske novice: še enkrat shod v Polčanah", *Narodni list*, 31. 10. 1906, št. 2, str. 3; "Iz političnega sveta: državni zbor", *Narodni list*, 24. 10. 1906, št. 1, str. 4; "Iz političnega sveta: zaradi zapostavljanja slovensčine pri sodiščih na slov. Štajerskem in Koroškem", *Narodni list*, 23. 11. 1906, št. 5, str. 6; "Svetovno-politični pregled: domače dežele", "Slovenske novice: Štajersko: zaradi postopanja nemških profesorjev na celjski gimnaziji", *Domovina*, 18. 1. 1907, št. 8, str. 2, 3; "Svetovno-politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 30. 1. 1907, št. 13, str. 2; "Slovenske novice: Štajersko: ljudski shod", *Domovina*, 11. 2. 1907, št. 18, str. 3.

februarja 1907. Tedaj je *Domovina* poudarila, da je Korošec po ustanovitvi Slovenske kmečke zveze (štajerski liberalci so svojo politično stranko – Narodno stranko ustanovili že 8. decembra 1906 v Celju), postal velik nasprotnik vseh narodnih ustanov, ki niso v neposredni zvezi s SKZ;⁴² to je politična organizacija politikujočih duhovnikov, namenjena predvsem povečanju politične moči in nadvlade duhovniškega stanu nad kmetom in drugimi stanovi.⁴³ Z njo je Korošec zajadral "samostojno kot samovladar po spodnještajerskih poljanah".⁴⁴

Spomladi 1907 so na liberalni strani Korošca začeli poimenovati "general" SKZ.⁴⁵ Ta ostra, obtožujoča oznaka je ponazarjala liberalno razumevanje Koroščeve nedvomne idejne in politične odločnosti v domačem političnem boju. Govorila pa je tudi o njegovem položaju v SKZ, saj je bil njen idejni in dejanski politični vodja.⁴⁶ Naziv, ki so ga dopolnili tudi z oznakami "general klerikalcev", "rimski general", "komandant", "general vse klerikalne vojske na Štajerskem", "general laži" ali uporabljali zgolj oznako "general" in slovenska "klerikalna veličina", se je nato na Štajerskem ohranil ves čas do začetka prve svetovne vojne.⁴⁷ *Domovina* je leta 1907 tudi zastrašujoče pisala, naj bi Korošec na enem od svojih shodov domnevno pokazal revolver, ki ga nosi s seboj zaradi osebne varnosti. Za mir na njegovih shodih pa skrbijo s palicami oboroženi reditelji.⁴⁸ Podobne navedbe in opozorila, da so na njegovih shodih prisotni orožniki z

⁴² "Slovenske novice: Štajersko: 'Kmečka zveza' in – dr. Korošec", *Domovina*, 22. 2. 1907, št. 23, str. 5.

⁴³ "Na starega leta dan", *Domovina*, 31. 12. 1907, št. 152, str. 1.

⁴⁴ "Narodna stranka in kmečka zveza", *Narodni list*, 4. 4. 1907, št. 14, str. 1.

⁴⁵ "Volilni boj: dr. Korošec na delu z obrekovanjem; dr. Korošec in – kmetje", *Narodni list*, 18. 4. 1907, št. 16, str. 5; "Dopisi: slovenski kandidat v Mariboru", *Domovina*, 24. 4. 1907, št. 47, str. 2. Prim. tudi "Volilni boj: dva duhovnika", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 1. O nazivu "general" Kmečke zveze oziroma štajerske "klerikalne 'Kmečke zveze'", ki so ga uporabljali na Štajerskem, glej tudi "Volilno gibanje na Štajerskem", *Slovenski narod*, 6. 4. 1909, št. 77, str. 1; "Dnevne vesti: dr. Koroščevo morala", *Slovenski narod*, 15. 4. 1909, št. 84, str. 3.

⁴⁶ Prim. Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 5, 33.

⁴⁷ "Štajerske novice: Roblek in 'Slov. Gosp.'", *Narodni list*, 6. 6. 1907, št. 27, str. 4; "Štajerske novice: kandidat za poskušnjo; kdo zna najbolj farbati kmeta?", *Narodni list*, 28. 12. 1907, št. 56, str. 4; "Dopisi: Slivnica pri Celji", *Narodni list*, 22. 4. 1909, št. 17, str. 7; "VI. volilni okraj: Maribor-Sv. Lenart-Gornja Radgona-Ljutomer: 'uskok Zemljič – kaj mu bodo dali nemškutarji zato?',", *Narodni list*, 6. 5. 1909, št. 20, str. 6; "Beležke: klerikalna mladeniška zveza", *Narodni list*, 9. 6. 1910, št. 23, str. 3; "Celjski okraj: iz Ponikve ob Juž. žel.", *Narodni list*, 9. 9. 1910, št. 36, str. 3; "Politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 4. 3. 1908, št. 26, str. 2; "Dopisi: iz Ponikve ob Juž. žel.", *Narodni dnevnik*, 6. 9. 1910, št. 202, str. 2; "Štajerske novice: v Žetalah pri Rogatcu", *Narodni dnevnik*, 22. 10. 1910, št. 241, str. 3; "Pozor na huj-skače!", *Narodni list*, 13. 4. 1911, št. 15, str. 1; "Volilni boj: Ptuj", *Narodni list*, 20. 4. 1911, št. 16, str. 2; "Celje-Vransko: dr. Korošec – težko oškodoval spodnještajerske vinorejce", *Narodni list*, 27. 4. 1911, št. 17, str. 2; "Celje-Vransko: Roblek prijatelj – dr. Korošec in Benkovič neprijatelj ljudstva", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 2; "Celje-Vransko: Žalec", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 2; "Celje-Vransko: iz Št. Pavla pri Preboldu", *Narodni list*, 30. 5. 1911, št. 24, str. 3; "Volilni boj: iz Polzele", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 2; "Dnevne vesti: strmoglavili so ga!", *Slovenski narod*, 11. 6. 1907, št. 133, str. 3; "Dnevne vesti: naši 'kmečki zvezarji' prijatelji – šole in izobrazbe!", *Slovenski narod*, 24. 6. 1907, št. 144, str. 2. Prim. tudi "Iz volilnega boja na Spodnjem Štajerskem", *Slovenski narod*, 3. 6. 1911, št. 128, str. 3; "Štajersko: iz Celja", *Slovenski narod*, 8. 6. 1911, št. 131, str. 2.

⁴⁸ "Slovenske novice: Štajersko: iz rogaškega okraja", *Domovina*, 26. 4. 1907, št. 48, str. 4.

Dr. Anton Korošec
v prvih letih svojega
političnega delovanja
("12. V. 1872 • 1932",
Ilustrirani Slovenec, 8.
5. 1932, št. 19, str. 78)

nasajenimi bajoneti, je liberalni tisk v poročilih o političnem dogajanju na Štajerskem ponavljal tudi kasneje.⁴⁹

Ostrejše pisanje o Korošču je sovpadalo s tedanjim predvolilnim časom. 14. maja 1907 so bile volitve v državni zbor, obe stranki pa sta se spustili v brez-kompromisen boj za volivce. Mrzlično sta prirejali volilne shode in poskušali razbijati volilne shode nasprotne stranke. Ob tem so na liberalni strani Korošču

⁴⁹ "Celje-Vransko: z bajoneti nad kmete", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 2; "Klerikalcem slaba prede", "Sodba kmeta o sedanjem volilnem boju", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 1; "Celje-Vransko: v Petrovčah", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 2; "Celje-Vransko: iz Braslovč", *Narodni list*, 30. 5. 1911, št. 24, str. 3; "Sveta vojska' zoper Robleka", *Narodni list*, 2. 6. 1911, št. 25, str. 1; "Volilni boj: Celje-Vransko: iz Polzele; ponesrečen Koroščekv shod v Vojniku", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 2; "Celjski okraj: iz Žalca (Ošabnost 'našega' poslanca dr. Korošca.)", *Narodni list*, 18. 12. 1913, št. 51, str. 3; "Telefonska in brzojavna poročila: včerajšnji dan volilnega boja na Štajerskem", *Slovenski narod*, 15. 5. 1911, št. 112, str. 4; "Na adreso okr. glavarja g. Müllerja pl. Hörnsteina v Celju", *Slovenski narod*, 19. 5. 1911, št. 116, str. 1; "Telefonska in brzojavna poročila: dr. Korošec pod zaščito bajonetov", *Slovenski narod*, 20. 5. 1911, št. 117, str. 6; "Boj med Roblekom in dr. Koroščem v Savinjski Dolini", *Slovenski narod*, 23. 5. 1911, št. 119, str. 1; "Štajersko", *Slovenski narod*, 27. 5. 1911, št. 122, str. 3; "Iz volilnega boja na Spodnjem Štajerskem" *Slovenski narod*, 3. 6. 1911, št. 128, str. 3; "Štajersko: iz Celja", *Slovenski narod*, 8. 6. 1911, št. 131, str. 2,

očitali, da za kmeta ne stori nič, največ pa bi, če odloži poslanski mandat.⁵⁰ V *Domovini* se je oglasil "Kmetoljub" s pozivom, da bi bilo treba uničiti ošabnost, nasilje in gosposodoželjnost ljudi, kakor je Korošec,

ki se drzne sklepati v duševni jarem ves narod, ki tlači in pobija vse kar mu brezpopojno ne ukloni tilnika /.../. Odkazati se ima tem ljudem za vselej polje, na katerem delati in učiti jih kliče njih duhovski stan. Slovenec bo prej ko slej ohranil svojo vero, spoštoval bo tudi svoje duhovnike; le-ti pa morajo biti tega spoštovanja vredni, biti morajo res učitelji miru in ljubezni, ne pa politični hujskači in kričači, ki v svoje strankarske namene brezvestno vzbujajo v ljudeh speče strasti in jih učijo ne *moliti*, pač pa – *kleti*!⁵¹

Takih poudarkov je bilo v letih, ki so sledila, na liberalni strani še veliko.⁵² Korošca so imeli za nepoštenega, ošabnega politikujočega duhovnika, hujskača, ki seje le sovraštvo, prepir in razdor.⁵³ Je največji razdiralec v štajerski

⁵⁰ Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 106–107; "Dopisi: Sv. Križ pri Slatini", *Domovina*, 29. 4. 1907, št. 49, str. 2.

⁵¹ Kmetoljub, "Odločilna bitka", *Domovina*, 11. 5. 1907, št. 55, str. 1–2.

⁵² "Slovenske novice: Štajersko: tresejo se jim nemške hlače", *Domovina*, 17. 7. 1907, št. 82, str. 3; "Slovenske novice: Štajersko: 'Slovenec', glasilo pravih katoliških ljudi", *Domovina*, 12. 8. 1907, št. 93, str. 2; "Slovenske novice: Štajersko: Korošec je pogorel", *Domovina*, 13. 1. 1908, št. 4, str. 3; "Celje-Vranksko: 'značajni' dr. Korošec", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 2; "Volilni boj: 'mir nam daj, o Gospod'", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3; "'Obračun?'", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 1; "Celjski okraj: iz Žalca (Ošabnost 'našega' poslanca dr. Korošca.)", *Narodni list*, 18. 12. 1913, št. 51, str. 3. Prim. tudi "Štajerske novice: 'Slovenski Gospodar'", *Domovina*, 10. 4. 1908, št. 41, str. 2; "Štajerske novice: duhovniški troti", *Narodni dnevnik*, 5. 8. 1910, št. 176, str. 2.

⁵³ "Dnevne novice: dr. Rosina ni več v milosti", *Narodni list*, 18. 4. 1907, št. 16, str. 2; "Naš škof o volitvah", *Narodni list*, 3. 5. 1907, št. 20, str. 1; "Zadnja poročila: XXII. velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda", *Narodni list*, 8. 8. 1907, št. 36, str. 5; "Štajerske novice: boj", *Narodni list*, 22. 8. 1907, št. 38, str. 3; "S pasjim bičem", *Narodni list*, 19. 9. 1907, št. 42, str. 2; "Dopisi: Ljubno", *Narodni list*, 19. 9. 1907, št. 42, str. 3; "Štajerske novice: ubogi dr. Korošec!", *Narodni list*, 23. 4. 1908, št. 17, str. 3; "Štajerske novice: krščansko-socijalni tečaj v Ljutomeru", *Narodni list*, 21. 1. 1909, št. 3, str. 3; "Volilni boj: Gomilsko", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3; "Volilni boj: dva duhovnika", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 1; "'Obračun?'", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 1; "U boj, u boj!..", "Volilni boj: dr. Korošec kot duhovnik", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 1, 6; "Celjski okraj: iz Griž", *Narodni list*, 22. 6. 1911, št. 29, str. 3; "Slovenske novice: Štajersko: Korošec je pogorel", *Domovina*, 13. 1. 1908, št. 4, str. 3; "Štajerske novice: 'Slov. Gospodarju'", *Domovina*, 1. 6. 1908, št. 62, str. 3; "Štajerske novice: Kmečka zveza in nemčurji", *Narodni dnevnik*, 3. 5. 1909, št. 99, str. 3; "Dr. Korošec o obstrukciji v štajerskem dež. zboru", *Narodni dnevnik*, 28. 7. 1909, št. 169, str. 1. Prim. tudi "Volilni boj: prevzetnost se povsod podtika, sramota se z njo pomika; volilni shod dr. Korošca v Gaberju pri Rogatcu", *Narodni list*, 26. 4. 1907, št. 18, str. 4; "S pasjim bičem", *Narodni list*, 19. 9. 1907, št. 42, str. 2; "Kritizirati, a ne ubijati!", *Narodni list*, 3. 10. 1907, št. 44, str. 1, 2; "Volilni boj: iz Št. Jurja ob juž. žel.", *Narodni list*, 4. 5. 1911, št. 18, str. 2; "Celje-Vranksko: dr. Korošec je že fuč", "Volilni boj: 'mir nam daj, o Gospod!'", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3; "Klerikalcem slaba prede", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 1; "Celje-Vranksko: v Petrovčah; iz Savinske doline; iz Gomilske", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 2; "Odprto pismo kaplanu dr. Korošču, kandidatu laži-kmečke zveze itd.; dr. Korošec je že fuč", *Narodni list*, 30. 5. 1911, št. 24, str. 2, 3; "Iz drugačnega lesa", *Narodni list*, 8. 8. 1912, št. 32, str. 1; "Celjski okraj: iz Žalca (Ošabnost 'našega' poslanca dr. Korošca.)", *Narodni list*, 18. 12. 1913, št. 51, str. 3; "Slovenske novice: Štajersko: z dežele", *Domovina*, 2. 6. 1907, št. 63, str. 3; "In zopet po dr. Ploju", *Domovina*, 5. 2. 1908, št. 14, str. 1; "Štajerske novice: poli-

politiki. Bila bi drugačna, če ne bi bil v SKZ absolutni vladar zloduh Korošec, grobokop štajerskih Slovencev. Njegovo ravnanje bo ubilo slovenski narod in škodilo celotni družbi.⁵⁴ Korošec je bil za liberalce neizprosni in nepomirljivi "klerikalec", eden med "najgnusnejšimi zastopniki klerikalne politike na Štajerskem", "klerikalni polbog".⁵⁵ "Mogoče, da bode nekega dne prišel čas, ko bode stala pripravljena grmada za Vas, dr. Korošec", so zapisali v *Narodnem listu*. "Ta sodni dan je celo nekaj prav lahko mogočega, kajti tudi za Vas velja geslo, da Bog vse vidi, Bog vse ve in greh se tudi pri Vas delati ne sme".⁵⁶

Liberalna stran je večkrat opozorila, da je Korošec duhovnik, pa ne opravlja duhovniške službe, saj živi samo od politike. Je izgubljeni, zavrženi in od Boga pozabljeni duhovnik, ki namesto svoje vzvišenega poslanstva raje uganja svojo žalostno politiko.⁵⁷ Zato je pri njem vera res v nevarnosti.⁵⁸ In če kličejo, da primanjkuje duhovnikov,⁵⁹ naj pusti politiko in se vrne v duhovniški poklic.⁶⁰ "Zakaj ne pritegnejo politikujočih duhovnikov v cerkveno službo, za katero jih je sam Bog posvetil?", je spraševal liberalni *Narodni list*. "Vera se zlorablja v politične namene."⁶¹ Če pa bi se Korošec, doktor Svetega pisma, spet oprijel svojega stanu, bi storil največje in najlepše človekoljubno delo. *Narodni list* je v posmehljivem tonu zapisal, da potrebujemo "učenih gospodov, da bi odvrčevali ljudi od hudega, jih varovali raznih skušnjav in zapeljevanj hudobnega duha". Koliko dobrega bi lahko storil Korošec, "koliko duš bi lahko rešil, ko bi pustil posvetno politiko".⁶² Svetna služba je bila dejansko Koroščeva edina zaposlitev.⁶³

tična nepoštenost dr. Korošca", *Domovina*, 20. 5. 1908, št. 57, str. 3; "Sestanek štajerskih rodoljubov v Mariboru", *Slovenski narod*, 5. 2. 1907, št. 29, str. 1; "Štajersko: paberki iz 'Slov. Gospodarja'", *Slovenski narod*, 3. 2. 1913, št. 27, str. 2.

⁵⁴ "Štajerske novice: 'Slov. Gospodar'", *Narodni list*, 30. 1. 1907, št. 5, str. 5; "Naš škof o volitvah", *Narodni list*, 3. 5. 1907, št. 20, str. 1; "Kritizirati, ne ubijati!", *Narodni list*, 3. 10. 1907, št. 44, str. 2; "Dnevne vesti: shod v Št. Jurju ob Taboru", *Slovenski narod*, 11. 9. 1907, št. 201, str. 3. Glej tudi "Velik shod Narodne stranke v kozjanskem okraju", *Slovenski narod*, 11. 2. 1913, št. 34, str. 1.

⁵⁵ "Kriza v 'Družbi sv. Cirila in Metoda'", *Domovina*, 9. 8. 1907, št. 92, str. 1; "Celje-Vransko: dr. Korošec", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 2; "Obračun?", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 1. Prim. tudi "Volilni boj: ponesrečen Korošček shod v Vojniku", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 2.

⁵⁶ "Dr. Korošec hoče pravico – pa samo za sebe", *Narodni list*, 9. 4. 1908, št. 15, str. 1.

⁵⁷ "Štajerske novice: iz Zibike", *Narodni list*, 11. 4. 1907, št. 15, str. 4; "Volilni boj: nekaj o shodih kmetske zveze", *Narodni list*, 13. 5. 1909, št. 23, str. 3. Prim. tudi "Dopisi: iz Žetal", *Narodni list*, 11. 2. 1909, št. 6, str. 4.

⁵⁸ "Celje-Vransko: Frankolovo", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 3. Prim. tudi "Volilni boj: iz šmarskega okraja", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 1; "Volilni boj: dr. Korošec kot duhovnik", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 6.

⁵⁹ "Volilni boj: iz šmarskega okraja", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 1; "Celje-Vransko: Frankolovo", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 3.

⁶⁰ "Celje-Vransko: Korošček prireja shode", *Narodni list*, 4. 5. 1911, št. 18, str. 3. Prim. tudi "Zvezarska pre-mišljevanja in vprašanja", *Domovina*, 10. 8. 1908, št. 90, str. 1.

⁶¹ "Celje-Vransko: Frankolovo", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 3. Prim. tudi "Volilni boj: Gomilsko", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3.

⁶² "Volilni boj: Celje-Vransko: Dramlje", *Narodni list*, 27. 4. 1911, št. 17, str. 2.

⁶³ Bister, *Anton Korošec*, str. 37, 38.

Kaj, ko bi dr. Korošec storil ta velik korak in stopil pred škofa: 'Milostivi! Ljubezen do ljudstva mi narekuje: Vidim, kako pomanjkanje na duhovnikih trpi Vaša škofija. Iz ljubezni do ljudstva se odpovem poslančevanju in drugim posvetnim muham, odkažite mi mesto Kristusovega namestnika. Živeti hočem le v duševni blagor svojih ovčic, saj: Njegovo in naše kraljestvo ni od tega sveta.'⁶⁴

Če pa ga milostljivi škof ne more uporabiti za kaplana, ga mi še za poslanca ne moremo imeti.⁶⁵

Očitek, da Koroščev duhovniški stan in njegovo politično ravnanje ne sodita skupaj, je bil izstopajoč poudarek v odnosu, ki so ga po koncu sloge do njega vzpostavili štajerski liberalci. Po njihovem prepričanju je zgrešil poklic, "on ni bil rojen za duhovnika, njegova prisega, da bo služil Bogu, je bila slepa". Veri in duhovniškemu ugledu naj na slovenskem Štajerskem nihče ne bi toliko škodoval, kot Korošec.⁶⁶ Oskrunil je svoj sveti stan, ki se ga menda celo sramuje, ko [pred državnozborskimi volitvami leta 1911 – op. J. P.] v posvetni obleki hodi po Savinjski dolini.⁶⁷ Duhovnik ne sodi v politiko, ampak v cerkev, pred oltar. Dvema gospodoma se ne more služiti. "Zato tudi vi, dr. Korošec," je zapisal *Narodni list*, "ne morete biti dober duhovnik in pa dober poslanec".⁶⁸ Privrženci političnega katolicizma na Štajerskem se ne bodo spametovali, "dokler bo rogovilil v njihovi prvi vrsti dr. Korošec. Tužna nam majka, dokler ljudstvo ne pomete teh rimskih pijavk, ki ne poznajo domovine, ne brata, ampak le svoj žep."⁶⁹ Ko gre za nadvlado duhovništva, Korošec s svojim črnim srcem in skrajno klerikalno nestrpnostjo ter zagrizenostjo ne pozna niti naroda niti svoje domovine.⁷⁰ Tisti duhovniki, ki pa ne hujskajo ljudi med seboj, pa naj bi bili zanj "troti".⁷¹

Ideje in politične osti ob volitvah

Glavnino svojih očitkov Korošču so liberalci izrekli ob državno- in deželnozborskih volitvah in drugih zarezah v razvoju slovenske politike na Spo-

⁶⁴ "Volilni boj: Celje-Vransko: Dramlje", *Narodni list*, 27. 4. 1911, št. 17, str. 2. Prim. tudi "Celje-Vransko: Korošec prireja shode", *Narodni list*, 4. 5. 1911, št. 18, str. 3.

⁶⁵ Volilni boj: iz šmarskega okraja", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 1.

⁶⁶ "Volilni boj: mir nam daj, o Gospod", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3. Prim. tudi "Celje-Vransko: iz Savinske doline", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 2; "Odprto pismo kaplanu dr. Korošču, kandidatu laži-kmečke zveze itd.; Celje-Vransko: dr. Korošec je že fuč", *Narodni list*, 30. 5. 1911, št. 24, str. 2, 3.

⁶⁷ "Celje-Vransko: Letuš", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 3; "Volilni boj: iz Žalca", *Narodni list*, 12. 5. 1911, št. 19, str. 3.

⁶⁸ "Celje-Vransko: Frankolovo; iz Savinske doline", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 2–3.

⁶⁹ "Štajerske novice: iz Maribora", *Narodni dnevnik*, 13. 4. 1909, št. 82, str. 3.

⁷⁰ "Pravi cilji klerikalne obstrukcije v štajerskem dež. zboru", *Narodni dnevnik*, 12. 10. 1910, št. 232, str. 1.

⁷¹ "Beležke: duhovniški troti", *Narodni list*, 11. 8. 1910, št. 32, str. 3.

dnjem Štajerskem. Ta se je ob državnozborskih volitvah 14. maja 1907 pridružila Kranjski in Goriški, kjer je že nekaj let potekal hud boj med strankami liberalnih nazorov na eni in katoliško-konservativnimi na drugi strani. Volitve je dobila katoliška stran, ki je razen v Spodnji Savinjski dolini, Šaleški dolini in delu Posavja zmagala v vsem preostalem delu Spodnje Štajerske.⁷² Zmaga na volitvah je SKZ navedla k izstopu njenih predstavnikov iz Narodnega sveta za Spodnjo Štajersko, krovne narodne organizacije štajerskih Slovencev, ki so jo ustanovili 7. februarja 1907 v Mariboru. Korošec je bil njegov tajnik.⁷³ Liberalci v Narodnem svetu so se po volitvah zavzeli za oblikovanje enotnega poslanskega kluba slovenskih štajerskih poslancev v državnem zboru, a SKZ z njimi po prepričljivi volilni zmagi ni bila pripravljena deliti svojega uspeha. Zato so iz sveta izstopili. Liberalna stran je za izstop krivila Korošca.⁷⁴ Dokazal je, "da duhovniki in njih služabniki ne marajo delovati v nobeni korporaciji, katera ni popolnoma in brezpogojno pod njih oblastjo in poveljem".⁷⁵

Podobno obsodbo so liberalci podali spomladi 1909, ko je SKZ zavrnila sodelovanje z Narodno stranko in novoustanovljeno slogaško Stranko zjedinenih Slovencev o skupnem nastopu na deželnozborskih volitvah 7. maja istega leta. Stališče o nesodelovanju z drugima strankama je v zavesti, da gre SKZ politični primat na Spodnjem Štajerskem, uveljavil Korošec.⁷⁶ Liberalni *Narodni dnevnik* je Koroščevo odločitev razumel kot sporočilo, da je sloga med štajerskimi Slovenci možna le, če se "ves narod in tudi naša organizacija njegovi politični nezrelosti in hinavščini podvrže in pred klerikalci kapitulira".⁷⁷ Volitve so prinesle absolutno zmago SKZ, liberalci so dobili samo en mandat. Pripadel je načelniku Narodne stranke dr. Vekoslavju Kukovcu.⁷⁸

Z deželnozborskimi volitvami leta je SKZ postala dominantna politična sila med štajerskimi Slovenci.⁷⁹ Zmago si je priborila v ostrem, dokaj umazanem političnem boju, v katerem so stranke še več pozornosti kot svojim, posvetile nasprotnim kandidatom. "In pri tem ni bilo dobrih in manj dobrih."⁸⁰ To se je videlo tudi v odnosu Narodne stranke do Korošca. Enako sta do svojih nasprotnikov ravnala tudi katoliška stran in njeno glasilo *Slovenski gospodar*. Njogo-

⁷² Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 60–63.

⁷³ "Slovenske novice: Štajersko: Narodni svet za Štajersko", *Domovina*, 29. 4. 1907, št. 49, str. 2.

⁷⁴ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 36–46. Glej tudi Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 105–106.

⁷⁵ "Na starega leta dan", *Domovina*, 31. 12. 1907, št. 152, str. 1. Prim. tudi "Odločitev v državnem zboru", *Narodni list*, 20. 6. 1907, št. 29, str. 1.

⁷⁶ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 118–133. Glej tudi Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 108–110.

⁷⁷ "Volitve v deželni zbor in klerikalno hinavstvo", *Narodni dnevnik*, 27. 3. 1909, št. 69, str. 2.

⁷⁸ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 145–158.

⁷⁹ Prav tam, str. 158.

⁸⁰ Prav tam, str. 142. Glej tudi Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 112.

vemu uredniku Korošču so liberalci že pred volitvami zaradi *Gospodarjevega* trdega kulturnobojnega stališča in netočnih trditev o delovanju Narodne stranke očitali moralno odgovornost za tako pisanje.⁸¹ Kot je dobro zapisal Branko Goropevšek, bi lahko tedanjega opazovalca volilnega boja leta 1909 hudi besedni boji "bolj spominjali na medplemenski spopad, kot pa na resno in povsem normalno politično (predvolilno) agitacijo".⁸² Liberalna stran je vzroke za hud poraz iskala v nasprotnikovem ustrahovanju in podkupovanju volivcev ter v zlorabi vere in Cerkve, zlasti pa v duhovniškem pritisku na ženski spol.⁸³

Oster in obsežen je bil tudi volilni boj za državnozborske volitve 13. junija 1911. "Tako gigantskega volilnega boja še ni videla slovenska zemlja", se je slabo leto kasneje spominjal *Narodni list*.⁸⁴ Korošec se je odločil, da bo kandidiral v tradicionalno liberalni Spodnji Savinjski dolini, kar so na liberalni strani razumeli kot izrecno vojno napoved. "*Tu je pribrumel nad nas Savinčane neki tujec, ki nosi po vsej in goley krivici slovensko ime, pribesnel je nad nas katoliški duhovnik s puško in mečem, da nas s silo pritira v svoj tabor*", je bil opomin liberalne strani.⁸⁵ Savinjsko dolino hoče "zlopatiti pod sebe, da zavlada neomejeno nad njo in ji zagenerali".⁸⁶ "Savinjska dolina mora z veliko večino odkloniti politiko nasilja in hinavščine, kakor je hoče delati naša duhovščina in njen izvršilni organ dr. Korošec", je v *Slovenskem narodu* zapisal dopisnik iz Žalca.⁸⁷ Čeprav Korošec zmage ni imel zagotovljene – imel je "manj kot nič upanja na uspeh" –,⁸⁸ so se zavedali, da je nevaren nasprotnik in opozarjali, da se bo duhovščina vrgla zanj z vso silo v boj. "Lepe oči dr. Korošca ter njegova sladka, priliznjena beseda bo gotovo marsikaterega neukega človeka – posebej ženske – omamila".⁸⁹ Poudarjali so, da je med volilnim bojem začel opravljati cerkvene posle, česar sicer ne počne, saj je od svojega posvečenja dalje redko stopil na prižnico in naj nikoli ne bi sedel v spovednico. Sedaj pa hoče v cerkvi vplivati na nerazsodne volivce, ker mu tam nihče ne sme ugovarjati. "Ali ni to najhujša zloraba vere in cerkve?"⁹⁰ – A, "Korošec, še ne jahaš, še ne klečiš na prsih Savinčanov in tudi

⁸¹ "Slovenske novice: Štajersko: lažnjivost 'Slovenskega Gospodarja'", *Domovina*, 1. 4. 1908, št. 37, str. 3; "Štajerske novice: 'liberalca in liberalnih listov se moramo ogibati kakor steklega psa'", *Domovina*, 3. 6. 1908, št. 63, str. 2–3. Prim. tudi "P. Anzelm Murn zaradi častikraje obsojen na 6. tednov zapora. Urednik 'Straže' Cenčič obsojen", *Narodni dnevnik*, 2. 12. 1909, št. 276, str. 3.

⁸² Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 143.

⁸³ Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 113.

⁸⁴ "Nekaj utrinkov", *Narodni list*, 14. 3. 1912, št. 11, str. 1.

⁸⁵ "Sodba kmeta o sedanjem volilnem boju", *Narodni list*, 24. 5. 1911, št. 22, str. 1.

⁸⁶ "Celje-Vransko: R. Velik manifestacijski shod za Robleka v Braslovčah", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 1.

⁸⁷ "Boj med Roblekom in dr. Koroščem v Savinjski Dolini", *Slovenski narod*, 23. 5. 1911, št. 119, str. 1.

⁸⁸ Bister, *Anton Korošec*, str. 95.

⁸⁹ "Boj za Savinsko dolino", *Narodni list*, 20. 4. 1911, št. 16, str. 1.

⁹⁰ "Volilni boj: dr. Korošec kot duhovnik", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 6.

Dvorec štajerskega
deželnega zbora v
Gradcu ("12. V. 1872
• 1932", *Ilustrirani
Slovenec*, 8. 5. 1932,
št. 19, str. 78)

ne boš!", mu je teden dni pred volitvami zažugal *Narodni list*.⁹¹ Korošec pa je volitve dobil. Prav tako so zmagali tudi vsi drugi kandidati SKZ, ki je prevzela vse dotedanje liberalne mandate. Narodna stranka je bila v celoti poražena in prejšnje razpoznavne politike štajerskih liberalcev ni bilo več. Politična dominacija SKZ je dosegla vrhunec in tako je ostalo do konca Habsburške monar-

⁹¹ "Volilni boj: iz Polzele", *Narodni list*, 6. 6. 1911, št. 26, str. 2.

hije.⁹² Njeno ohranjanje – po kranjskem vzoru – je liberalce zelo bremenilo.⁹³ Po volilnem porazu so Koroščevo zmago pripisali zlorabi verskega čuta med ljudmi in kupljenim glasovom volivcev.⁹⁴ "Sedaj je vera v Savinski dolini rešena", je pikro zapisal *Narodni list*.⁹⁵ H Koroščevi zmagi pa je v resnici pomembno prispeval takratni kaplan v Žalcu Franc Schreiner, ki je liberalce, jezne na njegovo kandidaturo, z uradnim koledarjem prireditev ves čas ohranjal zadosti daleč od kraja, kjer se je po zaslugi spretne ustne propagande Korošec v resnici srečeval z volivci. Korošec je bil z izidom zadnjega volilnega boja v monarhiji lahko v celoti zadovoljen. Dal mu je podlago za nadaljnje parlamentarno delovanje v dunajskem državnem zboru vse do zloma jeseni 1918.⁹⁶ Liberalna stran je v njem videla edinole izvrševalni organ maščevanja in sovraštva željne duhovščine, ne pa zastopnika Slovencev iz Savinjske doline.⁹⁷

Na liberalni strani so seveda od Koroščeve prve izvolitve v državni zbor spremljali njegovo parlamentarno delovanje na državni in deželni ravni. Glede državnozborskega delovanja so mu več let očitali, da je glasoval za novo avstrijsko-ogrsko pogodbo 17. decembra 1907,⁹⁸ ki je zaradi brezcarinskega prostega uvoza ogrske živine in vseh ogrskih poljedelskih pridelkov in izdelkov avstrijskim in posebej štajerskim kmetovalcem povzročila veliko škodo.⁹⁹ Bil pa je proti pogodbi za uvoz zaklane živine iz Srbije ter izvoz lesa vanjo. K temu so

⁹² Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 6, 63–65, 178.

⁹³ "Boj za klerikalno večino v štajerskem deželnem zboru", *Slovenski narod*, 30. 12. 1911, št. 299, str. 3; "Štajersko: iz Maribora", *Slovenski narod*, 18. 10. 1912, št. 240, str. 3; "Štajersko: na Češkem in pri nas", *Slovenski narod*, 30. 7. 1913, št. 173, str. 2.

⁹⁴ "Beleške: ljubezen za ljubezen, zvestoba za zvestobo", *Narodni list*, 22. 6. 1911, št. 29, str. 2; "Kmečki tabor v Žalcu", *Narodni list*, 28. 6. 1911, št. 30, str. 1. Prim. tudi "Beleške: novi krščanski nauk", *Narodni list*, 5. 6. 1912, št. 23, str. 2; "Štajerske novice: shod zaupnikov narodne stranke iz Savinske doline", *Narodni list*, 28. 5. 1914, št. 16, str. 2.

⁹⁵ "Kmečki tabor v Žalcu", *Narodni list*, 28. 6. 1911, št. 30, str. 1.

⁹⁶ Bister, *Anton Korošec*, str. 96.

⁹⁷ "Štajersko: iz Žalca", *Slovenski narod*, 5. 1. 1914, št. 3, str. 2.

⁹⁸ O sprejetju avstrijsko-ogrske pogodbe leta 1907 glej Janez Cvirn, *Dunajski državni zbor in Slovenci: (1848–1918)* (Celje, 2015), str. 170–173.

⁹⁹ "Slovenske novice: Štajersko: 'Slovenski Gospodar'", *Domovina*, 20. 3. 1908, št. 33, str. 3–4; "Slovenske novice: Štajersko: 'Slovenskega Gospodarja'", *Domovina*, 30. 3. 1908, št. 36, str. 3; "Politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 3. 6. 1908, št. 63, str. 2; "Deželnozborske volitve in klerikalna zahrbtnost ter nepoštenost", *Narodni list*, 1. 4. 1909, št. 13, str. 1–2; "Dopisi: Slivnica pri Celju", *Narodni list*, 22. 4. 1909, št. 17, str. 7; "Kdo in kakšen je duhovniški kandidat Vrečko?: ali bi Vrečko smel zastopati kmečke koristi?: kmetje rogaškega in šmarskega okraja!" *Narodni list: posebna izdaja*, 6. 5. 1909, št. 19, str. 3–4; "Vinska zadruga v Celju in 'kmečka' zveza", *Narodni list*, 17. 6. 1909, št. 28, str. 1; "Sijajen shod narodne stranke v Središču", *Narodni list*, 22. 7. 1909, št. 33, str. 1; "Volilno gibanje: shodi: iz slovenjegraškega okraja", *Narodni list*, 9. 6. 1910, št. 23, str. 2; "Volilno gibanje: volilci gornjegrajskega okraja!", *Narodni list*, 30. 6. 1910, št. 26, str. 1; "Celjski okraj: savinjski hmeljarji in dr. Korošec: Brežiški okraj: v Dobje pri Planini", *Narodni list*, 19. 8. 1910, št. 33, str. 5; "Govor dr. Antona Božiča na javnem ljudskem shodu Narodne stranke v Središču dne 18. julija t. l.", *Narodni dnevnik*, 20. 7. 1909, št. 162, str. 1; "Volilni boj: iz Št. Jurja ob juž. žel.", *Narodni list*, 4. 5. 1911, št. 18, str. 2; "Celje-Vransko: R., Velik manifestacijski shod za Robleka v Braslovčah", *Narodni list*, 16. 5. 1911, št. 20, str. 1.

Dr. Korošec jaha po Savinski dolini.

Kdo jaha mi tam po dolini,
ponosni Savinski dolini?
Oblastno mi v sedlu sedi
in suknja mu v vetru frli.
Osliček pod njim pa riga i-a, i-a,
Kako za fest fantom vse zijaj!

Je v velki nevarnosti vera,
Korošec jo braniti hiti,
Glej tam se že cerkev podira
in tam se duhovnik mori.
Osliček pod njim pa riga i-a, i-a,
To velka vse vkup je sleparija.

Pobožne gredo z njim device,
pohlevne njegove ovčice,
s pogledi fest fanta oblegajo,
nasproti mu rok'ce stegajo;
še noge bi rade, aj, aj,
ko fant je tak ledik in fraj.
Osliček pod njim pa zariga i-a, i-a,
oj to je prijetna španija!

Ob strani pa, kdo to koraka?
Zastonj tak ugiblje butica vsaka.
Koroščevo to edina je nada,
oj čukulada ti mlada!
Osliček pod njim pa zariga i-a, i-a,
to naša je prismodarija.

Korošec s pogledi šviga, šviga,
osliček pa z repkom miga, miga,
hajoneti mu delajo senco,
bodočo varujejo ekscelenco,
Osliček pod njim pa riga i-a, i-a,
kako se nas vsi bojija!

Da bi na deželi duše pasel
in pri Bogu v milosti rasel,
Korošcu to hudo smrdi.
Ljudje pač nor' so,
ko vendar je lepši Blumenkorso,
najlepša pa judovska hči,
Osliček pod njim pa riga i-a, i-a,
čemu pa naj bo mi dohtarija!

Korošec milostno gleda okol,
recite, Savinčani, kaj želite,
Provenienčni nov zakon dobiti
za imenitni vaš fižol.
Osliček pod njim pa riga i-a, i-a,
kako za vas gospod skrbičaj!

In kamor Korošec prijaha,
pred njim na kolena vse pada.
Haha, to njegova je kmečka zveza,
ki Korošec za nos jo poteza.
Osliček pod njim pa riga, riga,
Savinčan pokaže ti figa, figa!

Z gornjimi rimami je *Narodni list* pospremil Koroščevo predvolilno dejavnost v Savinski dolini za državnozbornske volitve leta 1911 ("Dr. Korošec jaha po Savinski dolini", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 9)

pristavili, da se "proti slonu [Ogrski – op. J. P.] ... klerikalci niso bojevali, proti muhi [Srbiji – op. J. P.] pa streljajo s kanoni".¹⁰⁰ Leta 1908 so pisali, enako je storil tudi kranjski *Slovenski narod*, da ni dovolj dosleden v postavljanju zahtev po slovenski univerzi in da je svojo prvotno zahtevo za ustanovitev samostojnega slovenskega nadsodišča za Kranjsko, Spodnjo Štajersko in slovensko Koroško v Ljubljani, omejil na zahtevo za ustanovitev nadsodišča v Ljubljani, ne da bi označil njegov delokrog.¹⁰¹ Zabeležili pa so tudi njegov nastop v vojnem odseku avstrijske delegacije, v katerem je za septembrske dogodke v Ljubljani obtožil vojno oblast in v imenu slovenskega naroda zahteval, da 27. pešpolk zapusti mesto.¹⁰² Že iz leta 1908 je bil tudi njihov očitek, da iz jugoslovanske ideje izključuje Srbe.¹⁰³ Poročali so še o njegovem drugem parlamentarnem delu.¹⁰⁴ Sicer pa so mu očitali, da v državnem zboru vodi kranjsko Šusteršičevo politiko. Kot njegov "podgeneral", "podvodja" in "štajerski učenec" (tudi "hlapec", "oproda" in "agitator") pa vodi katoliško politiko na Štajerskem. Ker ne pozna kmetijstva, se na Dunaju ne zavzema za savinjske kmete.¹⁰⁵ O kmetu naj bi se nekoč, še kot bogoslovec, v Sv. Juriju pri Ščavnici (kraj v neposredni bližini Koroščeve rojstne vasi Biserjane) zaničljivo izrazil, da je zanj dovolj jesti tisto, kar na njivi v "razgonu" (plevelu) raste.¹⁰⁶ Nasploh so liberalci menili, da Korošec ne pozna socialnih in narodnogospodarskih vprašanj, "njegovo obzorje ne sega preko plitvih časniških člankov".¹⁰⁷ Ustavljali so se tudi pri njegovih (visokih) osebnih

¹⁰⁰ "Volilno gibanje: volilci gornjegrajskega okraja!", *Narodni list*, 30. 6. 1910, št. 26, str. 1; "Sijajen shod narodne stranke v Središču", *Narodni list*, 22. 7. 1909, št. 33, str. 1.

¹⁰¹ "Čudna igra v proračunskem odseku", "Politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 30. 3. 1908, št. 36, str. 1, 2; "Protestno zborovanje praškega slovanskega dijaštva", *Domovina*, 1. 4. 1908, št. 37, str. 1; "In že zopet komedija v proračunskem odseku!", "Politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 6. 4. 1908, št. 39, str. 1, 2. Glej tudi "Dr. Korošec hoče pravico – pa samo za sebe", *Narodni list*, 9. 4. 1908, št. 15, str. 1; "Pesek v oči", *Slovenski narod*, 3. 4. 1908, št. 79, str. 1.

¹⁰² "Iz političnega sveta: Budimpešta, 20. okt.", *Narodni list*, 22. 10. 1908, št. 43, str. 1–2.

¹⁰³ "Druge slovenske dežele: dr. Korošec in jugoslovansko vprašanje", *Domovina*, 24. 4. 1908, št. 46, str. 4; "Štajerske novice: kako si misli dr. Korošec jugoslovansko vzajemnost?", *Narodni list*, 28. 4. 1908, št. 18, str. 3. Prim. tudi "Politični pregled: domače dežele", *Domovina*, 24. 4. 1908, št. 46, str. 2.

¹⁰⁴ "Klemens Proft", *Domovina*, 19. 6. 1907, št. 70, str. 1.

¹⁰⁵ "Novice iz drugih slovanskih krajev: dr. Šusteršič in Nemci", *Narodni list*, 14. 11. 1907, št. 50, str. 5; "Volilni boj: povest o Korošču", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 3; "Beležke: na taka vprašanja ne odgovarjam!", *Narodni list*, 22. 6. 1911, št. 29, str. 2; "Iz drugačnega lesa", *Narodni list*, 8. 8. 1912, št. 32, str. 1; "Štajerske novice: shod zaupnikov narodne stranke iz Savinske doline", *Narodni list*, 28. 5. 1914, št. 16, str. 2. Prim. tudi "Ali je bilo treba ustanoviti narodno stranko?", *Narodni list*, 30. 11. 1906, št. 6, str. 2; "Odločitev v državnem zboru", *Narodni list*, 20. 6. 1907, št. 29, str. 1; "Dnevne vesti: strah pred dr. Plojem", *Slovenski narod*, 3. 6. 1911, št. 128, str. 5.

¹⁰⁶ "Volilni boj: dr. Korošec in – kmetje", *Narodni list*, 18. 4. 1907, št. 16, str. 5; "Volilni boj: dr. Korošec in – kmetje!", *Narodni list*, 26. 4. 1907, št. 18, str. 4; "Kdo in kakšen je duhovniški kandidat Vrečko?: ali bi Vrečko smel zastopati kmečke koristi?", *Narodni list: posebna izdaja*, 6. 5. 1909, št. 19, str. 3; "Volilni boj: nekaj o shodih kmetijske zveze", *Narodni list*, 13. 5. 1909, št. 23, str. 3; L., "Na pomoč nesrečnejem!" *Narodni list*, 2. 9. 1909, št. 39, str. 1.

¹⁰⁷ "Nekoliko bilance", *Narodni dnevnik*, 27. 4. 1910, št. 94, str. 1. Prim. tudi "Volilni boj: razloček med dr. Kukovcem in dr. Benkovičem zaradi duhovništva", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 6.

prejemkih ter družabnem življenju na Dunaju. Namigovali so, da ni v sozvočju z nauki Katoliške cerkve. Lepšale naj bi mu ga "mednarodne ženske dvomljive vrednosti" in (obilne) "mlade židovke".¹⁰⁸ Tako kot na Kranjskem, so si tudi na Štajerskem zapomnili njegovo izjavo, da katoliške strani nikoli ni zanimalo, kako potolči nasprotnika, ampak to, da ga potolče.¹⁰⁹

Iz Koroščevega delovanja v graškem deželnem zboru je liberalna politika izkoristila priložnost za napad nanj in njegove tovariše, ko so kljub sklepu njihovega poslanskega kluba, da bodo vsak govor začeli v slovenščini, v celoti govorili v nemščini.¹¹⁰ Taka opozorila so bila dlakocepsko sredstvo političnega obračunavanja, saj so poslanci SKZ številne predloge in zahteve v deželnem zboru podali izključno v slovenščini.¹¹¹ Liberalna stran je tudi nenaklonjeno spremljala Koroščeva delovanje med obstrukcijo deželnega zbora, pri kateri so poslanci SKZ s kratkimi presledki vztrajali od februarja 1910 do jeseni 1913. Zagotavljala je, da za Slovence ne v narodnem ne v gospodarskem pogledu ni uspešna.¹¹² V resnici pa je bila, saj je nemška večina morala zagotoviti podporo pri vrsti do tedaj nedosegljivih gospodarskih zahtev. Slovenci so kljub velikim pritiskom uspeli pripraviti brezobzirne in narodnostno nestrpne Nemce, da so jih poslušali in vsaj enkrat z njimi sklepali tudi kompromise.¹¹³

¹⁰⁸ "Štajerske novice: Slov. Gospodar", *Narodni list*, 30. 1. 1908, št. 5, str. 5; "Štajerske novice: hinavci", *Narodni list*, 26. 3. 1908, št. 13, str. 7; "Štajerske novice: ubogi dr. Korošec!", *Narodni list*, 23. 4. 1908, št. 17, str. 3; "Celjski okraj: odbor zveze slov. posojilnic v Celju", *Narodni list*, 21. 10. 1909, št. 46, str. 3; "Volilni boj: Dobje pri Planini", *Narodni list*, 19. 5. 1911, št. 21, str. 2; "Volilni boj: dva duhovnika", *Narodni list*, 26. 5. 1911, št. 23, str. 1; "Volilni boj: ženin dr. Korošec; dr. Korošec kot duhovnik", *Narodni list*, 9. 6. 1911, št. 27, str. 6. Glej tudi "Beleške: ljubezen za ljubezen, zvestoba za zvestobo", *Narodni list*, 22. 6. 1911, št. 29, str. 2; "Zvezarska premišljevanja in vprašaja", *Domovina*, 10. 8. 1908, št. 90, str. 1; "Štajerske novice: odbor zveze slov. posojilnic v Celju", *Narodni dnevnik*, 14. 10. 1909, št. 235, str. 3; "Štajerske novice: duhovniški troti", *Narodni dnevnik*, 5. 8. 1910, št. 176, str. 2. – Očitke o Koroščevih visokih dohodkih je iz štajerskega liberalnega tiska povzel tudi *Slovenski narod*. ("Poštenost in darežljivost mariborskih klerikalcev", *Slovenski narod*, 3. 1. 1911, št. 2, str. 1. Prim. tudi "Štajersko: paberki iz 'Slovenskega Gospodarja'", *Slovenski narod*, 10. 8. 1912, 182, str. 3.)

¹⁰⁹ "Štajersko: iz Jeruzalema pri Ormožu", *Slovenski narod*, 20. 6. 1912, št. 139, str. 3; "Štajersko: iz Gotovelj pri Žalcu", *Slovenski narod*, 5. 3. 1912, št. 53, str. 2.

¹¹⁰ "Štajerske novice: dr. Korošec in doslednost v rabi slovenščine", *Narodni dnevnik*, 2. 10. 1909, št. 225, str. 3; "Štajerske novice: klerikalna nedoslednost", *Narodni dnevnik*, 5. 10. 1909, št. 227, str. 2.

¹¹¹ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 161–162.

¹¹² "Dr. Kukovec o slovenski obstrukciji v Gradcu", *Narodni list*, 21. 4. 1910, št. 16, str. 1; "Politična kronika: dr. Korošec v zadregah", *Narodni dnevnik*, 10. 9. 1910, št. 205, str. 1–2; "Politični odsevi", *Narodni dnevnik*, 27. 9. 1910, št. 219, str. 1; "Volilni boj: iz Št. Jurja ob juž. žel.", *Narodni list*, 4. 5. 1911, št. 18, str. 2; "Še eno, dve besedi o Korošec-Benkovičevi obstrukciji", *Slovenski narod*, 1. 2. 1913, št. 26, str. 1–2. Prim. tudi "Velik shod Narodne stranke v kozjanskem okraju", *Slovenski narod*, 11. 2. 1913, št. 34, str. 1. O obstrukciji slovenskih poslancev v štajerskem deželnem zboru med leti 1910–1913 glej Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 160–168; Stavbar, *Politik* *Vekoslav Kukovec*, str. 114–116.

¹¹³ Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!*, str. 168.

Palača državnega zbora na Dunaju ("12. V. 1872 • 1932", *Ilustrirani Slovenec*, 8. 5. 1932, št. 19, str. 78–79)

Priznanje narodnega voditeljstva

Čas do začetka svetovne vojne so štajerski liberalci dočakali v zavesti, da je prvi človek tega dela slovenske politike duhovnik Anton Korošec, ki jih je z neizprosним in spretnim delovanjem v celoti porazil. Na njeni podlagi je Vekoslav Kukovec leta 1913 katoliški strani namenil pikro pripombo, da se "dela, kakor da bi bil kaplan dr. Korošec že slovenski narod na Sp. Štajerskem in je torej vsak, ki ni z njegovim javnim delovanjem zadovoljen, narodni izdajalec!"¹¹⁴ Kulturno-bojni odnos, ki so ga liberalci na Štajerskem razvili do Korošča po koncu sloge, je vseboval vse prvine liberalnega upiranja in boja proti političnemu katolicizmu in njegovim najvidnejšim predstavnikom v tedanjem slovenskem prostoru. Raztezal se je od očitkov, da po svojem stanu ne sodi v politiko, izrablja pa njegovo institucionalno vlogo in družbeno veljavo vere v politične namene, do – tudi utemeljenih – opozoril o vprašljivosti njegovega političnega boja. Odpirali so vprašanje njegove moralne ravni, ob tem pa dosledno vztrajali pri svoji eksistencialni individualnosti nasproti težnjam po ideološkem in političnem monopolu katoliške strani. Korošec in njegova nepopustljiva drža sta bila vzrok in glavno gibalno njenemu nasprotovanju. Do spremembe je nato prišlo med vojno, ko je Narodna stranka sprejela program Majniške deklaracije v vseh točkah in izhajala iz stališča, da je za to potrebno tudi sodelovanje vseh strank.

¹¹⁴ "Velik shod Narodne stranke v kozjanskem okraju", *Slovenski narod*, 11. 2. 1913, št. 34, str. 1.

Korošec (desno zgoraj na odru) govori na taboru v Žalcu 17. marca 1918 ("Ob desetletnici majske deklaracije", *Ilustrirani Slovenec*, 29. 5. 1927, št. 22, str. 172)

Predsednik Jugoslovanskega kluba Korošec se je za zagotovilo podpore zahvalil Narodni stranki in njenemu predsedniku Kukovcu.¹¹⁵ Štajerski liberalci so v kasnejšem narodnoemancipacijskem procesu Korošča sprejeli za slovenskega narodnega voditelja. Iz tega časa lahko spomnimo na znani množični narodni tabor v tradicionalno liberalnem Žalcu 17. marca 1918. Predsednik tabora je bil liberalni žalski župan in Korošček poraženi protikandidat na zadnjih državnoborskih volitvah leta 1911 Fran Roblek. Korošča so navdušeno pozdravili in viharno odobravalni njegov govor. "Navdušenja so plamtele oči, ko je razvijal veliki načrt naše narodne bodočnosti", je zapisal *Slovenski narod*.¹¹⁶

V nadaljnjem obdobju, to je po oblikovanju skupne vseslovenske liberalne Jugoslovanske demokratske stranke 29. in 30. junija 1918 v Ljubljani, se je odnos štajerskih liberalcev do Korošča zlil z ideologijo in politiko nove liberalne stranke in njenim položajem v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev/Jugoslaviji.

¹¹⁵ Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 239. Glej tudi str. 244.

¹¹⁶ "Narodni tabor v Žalcu", *Slovenski narod*, 18. 3. 1918, št. 64, str. 2. O narodnem taboru v Žalcu glej tudi Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*, str. 268–269.

Jurij Perovšek

ANTON KOROŠEC AND STYRIAN LIBERALS

SUMMARY

One of the most important Slovenian politicians of the 20th century, Dr. Anton Korošec (1872–1940), started his political career in Styria, which was the foundation for his later ascend in the Austrian, Slovenian and Yugoslav territory. During the Austrian era, as he was a Catholic politician, his main adversaries in his local Lower Styrian surroundings were liberals, which coincided well with the then prevailing political division. Even liberals in Carniola and in the Gorica region viewed him critically.

Differences between Korošec and the liberals in Styria flared at the end of the Styrian unity in 1906. The cause for the Styrian political separation were substitutive elections on May 29, 1906, when the Slovenian political society named Korošec as their candidate on May 10. At the society's rally there were voices against Korošec and the decision on his candidacy was rejected by the liberals in Celje and social democrats in Zasavje. Korošec won the mandate and declared that because of "fanatical Slovenian liberals" he will have to "set his steps differently". At that time, he was no longer a rash youngster; he was a sober, pragmatical and uncompromising politician. Following the Carniola pattern, he uncompromisingly defended political differentiation.

In the spring of 1907, the liberal side started to call him the "general" of the Slovenian Peasant Union (SKZ), the political party, established by the catholic side on January 21, 1907 in Maribor. The liberals established their party, the National Party (NS) on December 8, 1906 in Celje. The harsh, accusing name, which the NS assigned to Korošec, shower their liberal understanding of his undoubted ideal and political determination in the home political fight. It also showed his position in the SKZ; after all, he was their ideological and actual political leader. The name, supplemented by the mark "clerical general", "general of the whole clerical army in Styria", "general of lies" and Slovenian "clerical greatness", appeared in liberal press until the beginning of the First World War. They emphasized that he was a dishonest, arrogant and political priest, inciter, who seeds hatred, quarrel and discord. For the NS, he was an inexorable and irreconcilable "clerical", one of the "*most hideous representatives of the clerical politics in Styria*". Their press often emphasized the fact that he is a priest and does not perform his clerical duties because he lives from politics. His temporal occupation was actually his only employment.

Most liberal accusations fell upon Korošec at the state (1907, 1911) and parliamentary (1909) elections and other events in the development of Slovenian politics in Lower Styria. All elections were won by SKZ. In 1907, the party won in all parts of the Lower Styria except in the Lower Savinja Valley, the Šalek Valley and in a part of Posavje. In 1909, it was the absolute winner of parliamentary elections, the same as in 1911. Korošec was then elected also in the traditionally liberal Lower Savinja Valley, which was a huge blow to the NS. The political domination of SKZ reached its peak which lasted until the end of the Hapsburg Monarchy.

The liberal side followed his parliamentary actions on the state and provincial level from his first election to the parliament. They reproached him the vote for the new Austrian-Hungarian agreement on December 17, 1907, which caused damage to Austrian and especially Styrian farmers because of the custom free import of Hungarian cattle and all Hungarian agricultural products. In 1908, they reported on his actions at the war section of the Austrian delegation, where he accused the war government for the known September events in Ljubljana and in the name of the Slovene nation demanded that the 27th infantry regiment leaves the city. They also reported about his other parliamentary actions. The liberal politics unfavourably followed his political moves in the Graz provincial assembly during the obstruction, where representatives of SKZ persisted, with short breaks, from February 1910 to autumn of 1913. They assured that it is not beneficial for Slovenes in the national and economic point of view. Even against strong oppression, Slovenes managed to achieve, that the ruthless and nationally intolerant Germans listened to them and reached a compromise on at least one occasion.

The Styrian liberals met the First World War knowing that the first man of this part of Slovenian politics was the priest Korošec, who defeated them with his inexorable and skilful actions. The fight, which they fought after the union ended, consisted of all characteristics of liberal resistance and fight against political Catholicism and its representatives in the then Slovenian space. It spanned from accusations that he does not belong in politics and uses the institutional role and social standing of the religion for political purposes, to – even rightful – admonitions about the questionability of his political fight. They constantly persisted in their existential individuality against aspirations for ideological and political monopoly of the catholic side. The change happened during the war, when the National Party accepted the programme of the May Declaration in all points and stood on the standpoint that it demanded the cooperation of all parties. The president of the Yugoslav Club, Korošec, thanked the National Party and its president, Dr. Vekoslav Kukovec, for their support. In the national emancipation process of 1917–1918, the Styrian liberals accepted Korošec as the Slovenian national leader. In the following period, after the forming of the

all Slovenian liberal Yugoslav Democratic Party at the end of June 1918 in Ljubljana, the attitude of the Styrian liberals to Korošec merged with the ideology and politics of the new liberal party and other liberal political organizations and their position in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes /Yugoslavia.

VIRI IN LITERATURA

Domovina – Celje, letniki 1903–1908.

Gorica – Gorica, letnik 1913.

Narodni dnevnik – Celje, letnik 1909, 1910.

Narodni list – Celje, letniki 1906–1914.

Slovenec – Ljubljana, letniki 1901, 1904, 1912.

Slovenski narod – Ljubljana, letniki 1900–1902, 1904–1909, 1911–1914, 1918.

Soča – Gorica, letniki 1902, 1904, 1906–1908, 1911, 1913, 1914.

.....

Baš, Franjo, "Pisma dr. Antona Korošca dr. Franu Jankoviču", *Časopis za zgodovino in narodopisje* 41=NIV, št. 1 (1970), str. 134–135.

Bister, Feliks J., *Anton Korošec, državnozborski poslanec na Dunaju: življenje in delo: 1872–1918* (Ljubljana, 1992).

Cvirn, Janez, *Dunajski državni zbor in Slovenci: (1848–1918)* (Celje, 2015).

Cvirn, Janez, *Trdnjaviški trikotnik: politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem: (1861–1914)* (Maribor, 1997).

Čuček, Filip, *Svoji k svojim: na poti k dokončni nacionalni razmejitvi na Spodnjem Štajerskem v 19. stoletju* (Ljubljana, 2016).

Goropevšek, Branko, *Štajerski Slovenci, kaj bočemo!: slovenska politika na Štajerskem v letih 1906–1914* (Celje, 2005).

Stavbar, Vlasta, *Politik Vekoslav Kukovec: politično delovanje do leta 1918* (Ljubljana, 2014).

Šuklje, Franjo, *Iz mojih spominov: III. del* (Ljubljana 1929).

DOI 10.32874/SHS.2021-09

Author: **PEROVŠEK Jurij**
Ph.D., Research Counsellor
Institute of Contemporary History
Privoz 11, SI–1000 Ljubljana, Slovenia

Title: **ANTON KOROŠEC AND STYRIAN LIBERALS**

Studia Historica Slovenica

Časopis za družboslovne in humanistične študije / *Humanities and Social Studies Review*
Maribor, 21 (2021), No. 2, pp. 301–326, 116 notes, 5 pictures

Category: 1.01 Original scientific paper

Language: Original in Slovene (Abstract in Slovene and English, Summary in English)

Key words: Anton Korošec, Lower Styria, liberals, National Party, Slovenian Peasant Union, political Catholicism, Hapsburg Monarchy

Abstract: One of the most important Slovenian politicians of the 20th century, Dr. Anton Korošec (1872–1940), started his political career in Styria, which was the foundation for his later ascend in the Austrian, Slovenian and Yugoslav territory. During the Austrian era, as he was a Catholic politician, his main adversaries in his local Lower Styrian surroundings were liberals, which coincided well with the then prevailing political division. They named him as the “general” of the Catholic political party, the Slovenian Peasant Union in Styria, which won the state (1907, 1911) and parliamentary (1909) elections and had absolute dominance in Styria.